

УДК 101.1:316

А.В. СТАВИЦЬКИЙ

СУЧАСНИЙ МІФ: КОРОТКИЙ ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД

Ставицький Андрій Володимирович – кандидат філософських наук, доцент кафедри історії та міжнародних відносин Філії МДУ в Севастополі

В даній статті дан короткий історіографічний огляд з упоминанням і тем і авторів, затрагивавших проблему вивчення і освітлення міфа в своїх дослідженнях.

Ключові слова: сучасний міф, функції міфу, міфологізація

У даній статті подано короткий історіографічний огляд із згадкою і тем і авторів, що порушили проблему вивчення й висвітлення міфу в своїх дослідженнях.

Ключевые слова: современный миф, функции мифа, мифологизация

This article provides a brief historiographical overview with reference to both that and the authors address the problem of the study of myth and lighting in their research.

Key words: modern myth, functions of myth, mythologization

© А.В. Ставицький, 2012

Оскільки інтерес до міфа, незважаючи на переважно негативне ставлення, в науці ніколи не зникав, проблемам міфа були присвячені роботи філософів, культурологів, соціологів, політологів, антропологів, етнологів, психологів, лінгвістів, семіологів, істориків, медієвістів. У них міф розглядався, як продукт фантазії доісторичних народів (М.Мюллер), поетична метафора первісного способу мислення (Я.Грімм), примітивна спроба пояснити природний світ (Дж.Фрезер), вихователь людства (Г.В.Ф.Гегель), універсум прототипів (Ф.В.Шеллінг), вираз життєвого інстинкту (А.Бергсон), загальнонародної мудрості (Ф.Ніцше) і ірраціональної волі (М.Еліаде); соціальний феномен (М.Дюркгейм), регулятор життя архаїчного колективу (Б.Малиновський); колективне сновидіння (З.Фрейд), прояв архетипових спонукань, що приховуються в глибинах людської психіки (К.Юнг); синкретична колиска людства (Е.М.Мелетинський), упакована в образах і метафорах кількатисячолітньої традиції (М.К.Мамардашвілі); спосіб духовної самоорганізації (К.Леві-Строс); особливий тип раціональності (К.Хюбнер); традиційний носій метафізичних прозрень людини (Камарасвами); розгорнуте магичне ім'я (А.Ф.Лосев) і навіть т. зв. мерехтлива структура (Д.П.Козолупенко).

Однак жодне із запропонованих ученими визначень, на жаль, не дозволяє науково ідентифікувати міф, як унікальне соціокультурне явище, відокремивши його від інших на підставі аналізу тільки йому притаманних властивостей, розглядаючи міф, як ціле. Відповідно залежно від виховання в рамках тієї чи іншої «школи» або наукової дисципліни дослідники діляться на тих, хто розглядає міф як явище доісторичного порядку, продукт творчої діяльності представників первісних, «примітивних» народів або як феномен культури на будь-якому етапі її розвитку, як мовний феномен, особливу знайому систему або одну із символічних форм відображення дійсності.

Слід зазначити, що сучасну міфологію важко уявити без творчості «піонерів» у галузі вивчення міфа А.Н.Афанасьєва, Ф.Боаса, Ф.І.Буслаєва, Я.Грімма, Ф.Куна, Б.Малиновського, В.Манхардта, М.Мюллера, О.Потебні, Дж.Фрезера, В.Шварца, Ф.В.Й.фон Шеллінга. Однак їхні ідеї, підходи й розробки лише заклали основу для подальших досліджень у рамках різних наукових дисциплін.

За теорією міфа особливий інтерес викликають дослідження, які провели Н.С.Автономова, М.Ф.Альбеділь, К.Армстронг, Ю.Бородай, М.Бухтеров, Л.Н.Воеводіна, М.С.Галина, Я.Е.Голосовкер, С.В.Горюнков, А.В.Гулига, П.С.Гуревич, Є.В.Іванова, Є.Б.Івушкін, О.А.Карлова, Е.Кассіер, Т.І.Ковальова, А.М.Круглов, Дж.Кемпбелл, К.Леві-Строс, Е.Левкієвська, М.А.Ліфшиць, А.М.Лобок, К.В.Лопатіна, А.Ф.Лосев, А.К.Макарова, М.А.Малєєва, Н.І.Мартішина, С.В.Маслова, Є.М.Мелетинський, А.Є.Наговіцин, С.Ю.Неклюдов, М.І.Нелюбін, Ю.С.Осаченко, В.М.Пивоев, Є.В.Саволова, І.Г.Садовська, О.К.Садовников, Е.В.Сайко, М.І.Стеблін-Каменський, С.М.Телегін, А.Л.Топорков, І.Тренчені-Вальдапфель, К.Хюбнер, М.І.Шахнович, Ф.В.Й. фон Шеллінг, М.Еліаде.

У рамках теорії міфа дослідники розглядали соціальний міф (Т.М.Алпеева, Л.А.Степнова, С.В.Тихонова), трансценденталістська інтерпретація міфа (А.Н.Круглов), симулякр як сучасна форма міфа (К.В.Лопатіна), міфоруїнівна й міфотворча тенденції в сучасній культурі (С.В.Маслова), трансформація гендерних ролей у міфологічних системах (А.Є.Наговіцин), міф, як життєво-символічний образ особистісного буття (М.І.Нелюбін) або конфігурація досвіду свідомості (Ю.С.Осаченко). Структуру й функції міфа вивчали С.С.Аверинцев, К.Леві-Строс, Е.М.Мелетинський, А.А.Мішучков, С.Ю.Неклюдов, В.М.Пивоев.

За філософії міфа заслуговують уваги роботи М.О.Аріскіної, Л.В.Дмитрієвої, Т.В.Євгенєвої, А.Ф.Косарева, М.К.Мамардашвілі, В.М.Найдиш, Г.Н.Оботурової, Ю.С.Осаченко, Б.А.Парахон-

ського, М.С.Плотникова, А.М.Пятигорського, Ю.М.Смирнова, С.М.Телегіна, Р.С.Халімуліної, Ф.В.Й. фон Шеллінга, В.Г.Щукіна та інших.

Сучасну міфотворчість з різних позицій досліджували Л.В.Баєва, В.К.Хазов, Т.А.Балаболіна, Г.Башляр, Н.А.Бердяєв, Ю.А.Ващенко, Л.М.Воеводіна, І.І.Гарін, Г.Д.Гачев, Ж.Дерріда, Е.Дюркгейм, М.І.Клушина, Т.І.Ковальова, І.В.Кондаков, С.Д.Лебедев, М.І.Литвак, О.В.Ляшенко, Г.В.Осіпов, Н.В.Синявіна, О.Ф.Смазнова, Т.Ю.Фоміна, Т.В.Цівія, В.А.Шнірельман.

Проблемам епістемології міфа й вивченню різних аспектів міфологічного мислення присвятили свої дослідження О.Балла, В.С.Біблер, А.С.Бірюкова, А.В.Ваганов, Л.Н.Воеводіна, А.Геде, І.М.Горбунова, А.Греймас, А.Н.Елсуков, О.М.Ешукіна, І.Є.Коптелова, Л.Леві-Брюль, Л.А.Максименко, А.П.Назаретян, О.О.Потебня, Л.Г.Пугачова, П.Рікер, В.С.Черняк, І.Р.Шафаревич. У різний час вивчали міфологічну свідомість Л.Аннінський, А.І.Горячева, М.Г.Макаров, І.В.Срмолаєв, Г.В.Зубко, А.Г.Іванов, М.С.Каган, Ш.Карагула, С.Г.Кара-Мурза, Ж.Лакав, Г.Ле Бон, Т.Б.Ліпатова, В.Р.Мединський, Л.І.Насонова, М.Ф.Нікітін, В.М.Пивоєв, Є.Я.Режабек, Е.Н.Ростошинський, С.В.Саакян, Ж.-П.Сартр, Дж.Серл, Н.В.Серов, М.Ю.Смирнов, М.Ю.Тимофєєв, В.К.Хазов, М.П.Чередникова, Н.В.Шульга.

Особливостям політичного міфа й соціально-політичної міфології присвятили свої роботи В.В.Берус, Е.Геллнер, А.Гельман, А.А.Гончарик, Б.В.Дубін, Т.В.Євгенєва, В.Г.Заводюк, Ю.М.Загвозкіна, В.Г.Ібрагімова, М.В.Ільїн, І.Н.Іонов, Г.В.Каменська, О.І.Карев, А.Кольєв, І.І.Кравченко, М.Б.Круглов, А.Г.Дугін, В.Л.Каганський, М.Калашников, А.А.Мішучков, С.Московічі, С.Б.Орлов, О.Ю.Плівков, А.Плущер-Сарно, В.С.Полосин, Г.Г.Почепцов, Н.В.Русакова, О.Г.Рюмкова, С.В.Рябцев, А.Савельєв, О.К.Садовников, І.В.Следзевський, О.Н.Стрельник, І.Є.Сисоєв, К.Флад, М.Хагемейстер, А.Цуладзе, І.М.Чудінова, Ю.В.Шатин, Н.І.Шестов.

Про роль міфа в процесі формування соціальних утопій писали Е.Я.Баталов, Н.В.Горбатова, К.Мангейм, А.І.Парфонов, О.Є.Приказчикова, В.В.Феллер. Вивчали «радянський міф» С.Антоненко, Ю.Н.Афанасьєв, А.С.Ахієзер, П.Бергер, П.Вайль, В.В.Глебкін, О.Гончарова, І.Дічев, А.А.Іванов, А.В.Ісаєв, І.І.Кальной, С.Г.Кара-Мурза, М.С.Колесов, Ж.Ф.Коновалова, Е.С.Некрасова, Е.Л.Розін, А.А.Форманчук, А.Чернишов, Н.Г.Щербиніна.

Психологічними аспектами міфотворчості займалися Б.Г.Ананьєв, Г.Башляр, Є.Г.Веденова, В.Вундт, Л.С.Виготський, С.Гроф, О.С.Климко, Г.Ле Бон, С.Московічі, Х.Ортега-і-Гассет, З.Фрейд, В.Франкл, Е.Фромм, А.С.Шаров, К.Г.Юнг.

Чимало досліджень в останні десятиліття було присвячено міфам культури (Е.С.Воскобойник, Л.Л.Герашенко, К.Гирц, Н.В.Григор'єв, Є.А.Єрмолін, О.Т.Кірсанова, Н.В.Ковтун, В.Р.Мединський, В.К.Хазов), а також міфам повсякденності (А.В.Бабаєва, Богданов, С.Бойм, С.Вальденфельс, Є.В.Воронова). В рамках дослідження взаємо-

дії міфа й символу викликають інтерес роботи Е.Л.Багаутдінової, І.А.Бескова, Ж.Бодрійяра, С.І.Булгакова, А.Голана, М.В.Горностаєвої, В.В.Іванова, Е.Кассирера, З.Г.Мінц, Д.Нормана, К.А.Свасьян, П.А.Флоренського, М.Фуко. Особливе місце в сучасній міфології займають роботи семіології Н.Ф.Алефіренко, А.К.Байбурина, К.А.Долиніна, Р.Барта, А.Дорошевича, В.В.Іванова, А.С.Кирилюка, Ю.Л.Шишова, В.Н.Топорова, Г.К.Косікова, Ю.М.Лотмана, М.Могільнера, І.Б.Руберта, А.Тарського, Б.А.Успенського.

Однак, оскільки все більше уваги приділяється проблемі взаємодії науки та міфа, слід зазначити, що в різний час міфами науки стосовно до наукової творчості займалися А.А.Агаркова, Г.Бонді, В.В.Бородкін, В.Бояринцев, С.М.Брюшинкін, В.Є.Буденкова, С.Вайнберг, В.Гейзенберг, Р.Генон, Т.С.Голіченко, Б.Грін, І.Длясін, Ю.Бондаренко, А.Гангнус, Г.Кантор, В.Н.Катасонов, Л.В.Лєсков, С.В.Місяць, Р.Пенроуз, І.Пригожин, М.Талбот, В.В.Феллер, М.П.Хван, Дж.Хоргана. В одних з них міф відбивався в поетичному космосі (К.А.Кедров). В других проявлявся через боротьбу гіпотез у русі від міфа до логоса (М.Д.Ахундов, Ф.Х.Кессіді, А.Турсунов, Т.Г.Человенко). По-третє, міг не тільки ототожнюватися з науковою теорією (С.В.Місяць, В.Н.Очеретів), але навіть уособлювати всю національну науку (С.П.Чорнозуб [див: 1]), де «образ наукового міфа» відповідає «якійсь інтуїтивній цілісності, не суперечить сумі фактів, відомих автору й має в собі логічний каркас» [2].

Слід зазначити, що нерідко даний аналіз розглядався як проблема взаємовідношення науки й псевдонауки (С.К.Абічев, Е.Г.Александров, В.Л.Гінзбург, В.І.Арнольд, В.Гаташ, В.Л.Гінзбург, В.П.Горнілін, В.Б.Губін, С.О.Дзюба, Ж.Домбрі, М.П.Зав'ялова, К.П.Іванов, С.П.Капіца, Е.М.Кругляков, А.С.Кузнецов, Ю.М.Сердюков, В.С.Стюпін, А.М.Хазен, А.В.Юрєвич). При цьому мова тут могла йти не тільки про наукові забобони (О.П.Мороз) або торсіонні поля (А.В.Бялко), але також про критику різних пануючих нині теорій (теорія еволюції, теорія відносності тощо), а сама наука виявлялась представленою, як предмет віри (В.Жвірбліс [див: 3], М.Холлоуей [див: 4]).

Крім цього, окремі проблеми взаємодії міфа й науки порушували у своїх дослідженнях Л.Д.Гудков, Т.В.Добровольська, Р.Докінз, В.Жвірбліс, Г.Ідліс, І.П.Ільїн, Ф.Капра, В.Н.Комаров, С.В.Куленко, В.П.Лебедев, І.Н.Лосєва, С.В.Маслова, Л.Мельников, В.Н.Порус, А.М.Сидоров, Г.М.Таврізян, В.Н.Очеретів та інші. Зокрема, різним аспектам методології науки, що сприяє її міфотворчості, присвятили свої роботи Дж.Дауб, В.Дільтей, І.Длясін, Д.Девідсон, П.А.Жилін, Т.Кун, І.Лакатос, Е.А.Мамчур, В.В.Налімов, К.Поппер, В.Н.Порус, І.Пригожин, А.Пуанкаре, Б.Рассел, П.Фейєрабенд, К.Хьюбер.

У своїй науковій діяльності по-різному проблему міфів і міфотворчості в історії порушували Ю.В.Андрєєв, Ю.Н.Афанасьєв, В.Е.Багдасарян, С.Т.Баймухаметов, А.Т.Балабуха, Л.Балаєн, Ю.Бахурін, М.Блок, А.В.Бочаров, П.П.Гайденко,

Г.Городецький, Ю.Н.Давидов, Д.Дрожжин, А.Р.Дюков, А.В.Ісаєв, А.Зубов, Ю.В.Мухін, А.М.Панченко, А.Прозоров, К.Ясперс та інші. А в світлі появи великої кількості робіт, у дусі т. зв. «фольк-хистори», що ставлять під сумнів результати вивчення історії минулих років, особливе місце в дослідженнях історичної міфотворчості займають роботи, що критикують ідеї А.Т.Фоменко, Ю.М.Канигіна, Ю.Д.Петухова, Ю.А.Шилова, В.М.Бебика, М.Аджи та їх послідовників (Н.Ажгіхіна А.Антонов, Ю.А.Борисьонко, Д.Володихін, О.Єлісеєва, Д.Олейников, Е.С.Голубцова, Н.Горбачов, І.Н.Данилевський, Ю.М.Єфремов, А.В.Лаушкін та інші).

Крім того, в сучасних дослідженнях з міфології чимало робіт, присвячених ролі мови в міфотворчості (Н.С.Автономова, Н.Д.Арутюнова, М.Бейкер, Д.Б.Гудков, В.фон Гумбольдт, Ж.Дерріда, М.М.Маковський, С.Пінкер, Ф.Соссюр, І.Н.Топешко). Однак найбільш численними можна вважати дослідження міфа й міфотворчості в галузі літератури (Р.Вейман, Т.Г.Вілісова, Н.Г.Владимирова, Л.Х.Давлетшина, І.М.Зайнулліна, М.Каменська, С.Д.Кацнельсон, Дж.Лакофф, А.Лукін, О.О.Несмелова, А.Л.Топорков, Д.А.Урнов, Л.М.Чепурнова, Т.А.Шарипіна) і міфопоетики (А.Н.Афанасьєв, Е.А.Бальбуров, Р.Грейвс, В.Н.Бараков, А.Н.Веселовський, Л.Л.Габишева, А.Л.Григор'єв, Л.П.Киященко, С.М.Козлова, Д.П.Козолупенко (Пашинін), Н.П.Крохин, В.В.Марош, Є.М.Мелетинський, К.Н.Паранук, О.О.Потебня, В.Я.Пропш), включаючи вивчення міфотворчості У.Блейка (Г.А.Токарева), В.Гюго (Е.Л.Поляков), Т.Моррісон (Л.А.Агрба), Дж.Джойса (Ю.А.Іванова), Т.Манна (С.П.Мельник), Т.Еліота (Т.Д.Кобахідзе), А.С.Пушкіна (В.М.Єсіпов, Е.Н.Корнілова, В.Н.Топоров, Ю.Н.Тинянов), Ф.М.Достоевського (Н.П.Анциферов, М.М.Бахтин, Р.Клейман), М.Є.Салтикова-Щедріна (Н.І.Назаренко), А.П.Чехова (Р.Б.Ахметшин), М.Горького (А.М.Мінакова), Л.Андрєєва (А.А.Рубан), А.Білого (Е.В.Глухова), А.Блока (І.С.Приходько), Д.Мережковського (Т.Дронова), А.Ахматової (Ж.М.Колчина), А.Цветаєвої (Н.А.Афанасьєва, І.Ю.Латишов), М.Волошина (С.М.Пінаєв), В.Хлебникова (А.В.Гарбуз, Е.А.Капустіна), Н.Шмельова (Є.Елтишева), Б.Пастернака (В.С.Баєвський), О.Мандельштама (Т.Ю.Нікітіна), С.Єсеніна (А.А.Андрєєва, Н.М.Кузьміщева), А.М.Ремізова (Н.Л.Бліщ), М.М.Пришвіна (Н.В.Борисова), В.В.Набокова (В.В.Манджієва), М.О.Шолохова (А.М.Мінакова), А.Платонова (В.В.Агеносов, М.А.Дмитрівська, Т.Дронова, Н.Друбек-Майер, О.Калениченко, Є.Касаткіна, В.А.Коваленко, В.А.Калатай, В.В.Марош, Ю.Г.Пастушенко, Т.В.Радбиль, Л.В.Ярошенко), А.В.Вампілова (Н.М.Кузнецова), В.Аксьонова (Н.Яковлева), Б.Акуніна (Т.Н.Бреєв), В.Пелевіна (А.В.Дмитрієв) та інші.

Щодо досліджень сучасного міфа в Україні, особливо варто відзначити роботи по:

– теорії міфа (В.А.Бугров, С.Ю.Гуцол, Ю.В.Даниленко, Л.Залізник, Л.Н.Козименко, М.Д.Міщенко, О.К.Садовников);

– проблемам міфотворчості в мистецтві (О.А.Вячеславова, О.О.Кухар, О.В.Рочняк, О.Г.Рощенко, О.А.Чумаченко), драматургії (О.О.Бондаренко, І.В.Зборовець), історії (О.Бузина, М.Галичанец, А.Н.Зінухов, Н.А.Іщенко, В.І.Сергійчук, П.П.Толочко), а також у літературі (Н.В.Адамчук, І.В.Борисюк (поезія), А.М.Василенко, Ю.В.Вишницька, М.П.Вовк, Ю.А.Ганошенко, А.І.Гурдуз, Н.М.Боргу, О.М.Д'якун, В.І.Мацапура), включаючи міфотворчість Д.Г.Лоуренса (Н.В.Глінка, А.Б.Пямцу), Т.Манна (І.В.Пюра), М.В.Гоголя (А.Г.Зеленський), Т.Г.Шевченка (О.Бузина, О.Забужко, Л.Українки (М.І.Сулятицький), В.Хлебникова (В.В.Кравець), А.О.Тарковського (Т.Є.Суханова);

– міфопоетики (Л.Ю.Дикарева, О.С.Кіченко, Є.С.Колесник, В.Є.Копиця, Т.Д.Кремінь, Н.Р.Кубриш, Н.В.Ротова, А.Б.Холодов);

– міфотворчості в дитячих іграх (Н.В.Аксьонова);

– національному міфу України (В.О.Артюх, О.В.Кривчикова, В.Куєвда, В.М.Московченко, А.В.Поправко, В.Отрощенко, І.А.Хижняк);

– релігійному міфу (Є.В.Батаєва);

– політичній міфології (Д.Ю.Арабаджі, В.С.Безнісько, Л.Й.Зубрицька) і міфотворчості (О.А.Габрієлян, І.І.Кальной, А.Ф.Карась, І.Лисий, С.Махун, О.С.Морщакова, Л.В.Харченко, Л.В.Ярошенко);

– онтології та евристичним аспектам міфа (О.В.Білокобильський), а також епістемології культури в рамках соціокультурної міфотворчості (М.І.Зубов, О.С.Колесник, С.Б.Кримський, В.М.Мейзерський, Б.О.Парахонський, А.Д.Шоркін);

– регіональній міфології, включаючи міф Києва (Д.С.Бураго) та Одеси (О.Гаврош, М.А.Найдорф).

Крім вищезазначених робіт, особливо увагою зараз також користуються дослідження в галузі прикладних аспектів міфології: вивчення систем комунікативного впливу (Е.Л.Доценко, П.М.Єршов, А.П.Журавльов, Г.В.Колшанський, Є.В.Руденський, А.Ульяновський та інші) і розробці виборчих технологій (П.Г.Зайцевський, Є.Г.Морозова, С.Фаєр та інші), іміджології (Ф.Дейвіс, М.Спіллейн, В.М.Шепель, А.Цуладзе та інші), паблік рілейшнз (І.Альошина, Н.Арнольд, Д.Доті, Н.Г.Зяблюк, Т.Ю.Лебедева, А.Н.Чумиков та інші), всіх видів політичної комунікації (В.М.Бєбик, І.Душин, Р.Е.Герцштейн, А.І.Ковлер тощо) і т. ін. До них у першу чергу відносяться формування політичних міфів стосовно того чи іншого політичного діяча, вбудовування політиків у певні моделі міфів і підключення для цього різних архетипів [див: 5]; вивчення сугестивних способів впливу, побудованих на інстинктах, потаємних бажаннях [див: 6]; страхах, підсвідомому пошуку ворога, «продаж» майбутнього та використання всіх можливих у політиці форм «звоблювання» виборців [див: 7].

Про зростання інтересу до міфа та розширенні сфери його дослідження свідчить також поява нових термінів (етноміфологія, міфосистема, міфосприйняття, міфобачення, міфомислення, мі-

фодизайн, міфопоетика, міфопластика, міфологізація, міфотехнологія, міфогенерація, соціоміф, неоміф, міфема, міфологема та інші), які широко використовуються, як у науковій літературі, так і в засобах масової інформації. Сучасні дослідження міфа в їх кращих і найбільш значних проявах можна сприймати як опосередковане відтворення поставлених раніше проблем на новому рівні можливостей науки. В цілому на пострадянському просторі найбільш плідно працювали М.С.Автономова, М.Ф. Альбеділь, Д.П. Козолупенко (Пашинін), Є.Є. Левкієвська, Ю.С. Осаченко, Г.В.Осипов, В.М. Пивоев, А.М. П'ятигорський, С.М.Телегін, С.В.Тихонова, А.Л.Топорков та інші. Однак, з точки зору виявлення онтологічних основ сучасного міфа й міфотворчості, особливий внесок у вивчення сучасного міфа, на наш погляд, у відповідності зі своїми підходами внесли Р.Барт, Е.Кассіер, Дж.Кемпбелл, К.Леві-Строс, А.М.Лобок, А.Ф.Ло-

сєв, Ю.М.Лотман, О.М.Мелетинський, К.-Г.Юнг, М.Еліаде. І саме їх ідеї та спостереження представляють для нас найбільшу цінність та інтерес.

Втім, незважаючи на величезну кількість публікацій, присвячених темі сучасної міфології, проблема дослідження онтологічних основ сучасного міфа досліджена явно недостатньо. Переважна більшість робіт присвячена різним аспектам міфа й міфотворчості й несуть на собі сліди тих дисциплінарних підходів, що не торкаються фундаментальних основ міфа й не дозволяють розглядати його у всій повноті та цілісності.

Більше того, у жодній з присвячених темі сучасного міфа публікацій не ставиться питання про здатність науки вивчати міф у сучасних умовах, і наявних у даному питанні помилках, що, з одного боку, виявляє наявні проблеми, а з іншого – при відповідній до них увазі вказує на резерви зростання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Чернозуб С. П. Рождение русской науки в качестве «национального мифа» / С. П. Чернозуб // ОНС: Обществ.науки и современность. - М., 2001. - №5. - С. 113-123.
2. Феллер В. В. Новый миф о будущем [Электронный ресурс] / В. В. Феллер. – Режим доступа: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000003/st01.shtml>
3. Жвирблис В. Физика как предмет веры [Электронный ресурс] / Вячеслав Жвирблис. - Режим доступа: <http://lomonosov.org/medicine/medicine796.html>
4. Холлоуэй М. Мы верим в науку [Электронный ресурс] / М. Холлоуэй. - Режим доступа: <http://www.sciam.ru/2003/4/redaction.shtml>
5. Круглов М. Б. Технология власти: мифы и реальность истории России / М. Б. Круглов. - М.: Изд.-консалтинговая компания «ДеКА», 1997. - 223 с.
6. Плущер-Сарно А. «Ритуал» и «миф» в современной политике / А. Плущер-Сарно // Логос. - М., 2000. - Вып. 2. - С. 14-21
7. Пленков О. Ю. Мифы нации против мифов демократии: немецкая политическая традиция и нацизм. – СПб: Изд-во РХГИ, 1997. – 576 с.; Карев Е. И. Социально-политический миф в контексте инфовзаимодействия // Проблемы инфовзаимодействия. – Новосибирск, 1995. – Вып. 2. – С. 84-96.